

**การบริหารจัดการชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาล
ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย**
**Community Management to Support Tourism in Muang Yai
Subdistrict Municipality Area Wiang Kaen District, Chiang Rai
Province**

สิมินตราพร สุรินทร์, วชิรวิชญ์ วรชิตนุพงษ์ และยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว*
สำนักวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
80 หมู่ที่ 9 ถ.พหลโยธิน ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.เชียงราย 57100
**Simintraporn Surin, Wachirawit Worachitsanuphong
and Yutasat Norkeaw**

School of Political & Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University,
80 Moo 9, Paholyothin Road, Bandoo, Muang District, Chiang Rai Province 57100
Email: sanarigo.sanook@gmail.com, wawit999@hotmail.com,
Yutasat.nk@hotmail.com

Received: July 27, 2022

Revised: November 8, 2022

Accepted: November 14, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และ 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า จุดเด่น คือ เทศบาลตำบลม่วงยาย มีโครงสร้างกรอบอัตรากำลังบุคลากรที่ชัดเจน คลอบคลุมอำนาจหน้าที่ตามภารกิจ และสามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอน และในพื้นที่ดังกล่าวมีทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาเพื่อเป็นจุดขายและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น อาทิเช่น แก่งก้อนคำ แก่งผาไต่ เมืองดงโบราณเวียงแก่น เป็นต้น จุดอ่อน พบว่าจุดอ่อนของเทศบาลตำบลม่วงยายนั้นพบว่า ไม่มีพื้นที่อุตสาหกรรมและ

---

* อาจารย์ประจำ, โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สำนักวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

การขยายตัวด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้การจัดเก็บรายได้น้อยและส่งผลกระทบต่อ ไม่สามารถ
ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนได้อย่างเต็มที่

การบริหารจัดการชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย นั้น
มีดังนี้ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน (2) การจัดกิจกรรมชุมชนหรือการจัดการ
พูดคุยกลุ่มย่อย (3) ค้นหาชาวชุมชนที่มีความสนใจในการทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และปรับปรุง
อาคารสถานที่ในชุมชน (4) ค้นหาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์และ
ปรับปรุงอาคารสถานที่ (5) ดำเนินการเรื่องการอนุรักษ์และปรับปรุงอาคาร ตลาด ตลอดจน
สถานที่แหล่งท่องเที่ยว (6) การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว (7)
แนวทางความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (8) การจัดทำแผนที่การท่องเที่ยวในชุมชน (9) การ
ติดตามและประเมินผล อีกทั้งเทศบาลตำบลม่วงยาย ได้มีการนำแนวทางหลักการบริหาร
จัดการชุมชนเข้าไปปรับใช้ในพื้นที่ โดยได้มีการจัดวางแผนงานยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้
รองรับการท่องเที่ยวต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารจัดการชุมชน, การท่องเที่ยว, เทศบาลตำบลม่วงยาย, อำเภอเวียงแก่น

Abstract

The study on Community management to support tourism in Muang Yai, Subdistrict Municipality Area Wiang Kaen District, Chiang Rai Province. The objectives of this study were 1) to analyze the potential of communities to promote tourism in the area of Muang Yai Subdistrict Municipality. Wiang Kaen District Chiang Rai Province and 2) to study the innovation of community management to promote tourism in Muang Yai Subdistrict Municipality Area Wiang Kaen District Chiang Rai Province. The results of the study found that the highlight was Muang Yai Subdistrict Municipality. There is a clear manpower framework structure. Covering the duties and responsibilities according to the mission and can be adjusted according to the mission that has been transferred. And in such areas, there are social capital that exists in the community to develop as a selling point and attract more tourists to stay in the area, such as Kaeng Kon Kham, Kaeng Pha Dai, Ancient Dong City, Wiang Kaen, etc.

Community management to promote tourism in Muang Yai Municipality area is as follows: (1) collecting basic information of the community (2) organizing community activities or organizing small group discussions (3) searching for people in the community who are interested in doing activities to conserve and improve buildings in the community. (4) Search for tourist attractions in the community that have potential to conserve and improve buildings. Tourism (6) Establishment of a community management committee for tourism (7) Health safety guidelines (8) Making a tourism map in the community (9) Monitoring and evaluation in addition, Muang Yai Subdistrict Municipality Community management principles have been applied to the area. Strategic planning has been arranged to develop the area to support tourism further.

Keywords: Community Management, Tourism, Muang Yai Subdistrict Municipality, Wiang Kaen District

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากบริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่รวดเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีความเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นยิ่งขึ้น แนวโน้มโลกาภิวัตน์ (Globalization) จึงสูงขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยกระแสความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านข่าวสารสนเทศและการลดลงของการกีดกันทางการค้าและการลงทุน ดังนั้นการที่จะทำให้การพัฒนาประเทศชาติพัฒนาไปในทางที่ดีพร้อมกับการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ จึงจำเป็นต้องมีกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม โดยเฉพาะเน้นเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่าง ๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพแข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม และเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม และความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน สามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลก ได้อย่างมีเกียรติภูมิและมีศักดิ์ศรี

“เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น” เป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับผลดีที่เกิดขึ้นจากการติดต่อขายค้า การเคลื่อนย้ายสินค้าประเภทต่าง ๆ ไปขายให้กับประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและแรงงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นเมืองราบลุ่มมีแม่น้ำจาวไหลผ่าน และเป็นภูเขาสลับซับซ้อนของดอยยาวและดอยผาหม่น มีชายแดนติดต่อกับประเทศลาวและมีแม่น้ำโขงเป็นพรมแดนธรรมชาติ เต็มโตในฐานะชุมชนเล็ก ๆ บริบทวันนี้เวียงแก่นได้กลายเป็นเส้นทาง R3A สู่ลาว-จีน ตอนใต้ ถือได้ว่าเป็นเมืองชายแดนที่ส่งผลให้เกิดการเติบโตของเมืองที่เป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญทางเศรษฐกิจทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ทั้งภาคการผลิตและภาคบริการ อีกทั้งเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศคือต้องการพัฒนาศักยภาพในด้านการบริหารจัดการโดยเน้นกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจในชุมชนเอง ด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิเช่น การจัดกิจกรรมค้าขายอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถ พัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งตนเอง รวมทั้งเพื่อเป็นการป้องกันการในเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง เพื่อเศรษฐกิจชุมชนมีความยั่งยืน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐาน

ศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล รวมทั้งเน้นถึงการสร้างความสัมพันธ์ไมตรีที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

อีกทั้งยังต้องการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อนำไปสู่คุณภาพและความยั่งยืน โดยการพัฒนาศักยภาพในชุมชน บทบาทและภารกิจของหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนในพื้นที่เพื่อป้องกันประเทศ ในด้านความมั่นคง และการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทุกประเภท ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าวนี้จะต้องปฏิบัติไปตามหลักของความเป็นประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เพื่อให้คนในสังคมทุกระดับมีส่วนร่วม และเป็นแบบอย่างการบริหารงานที่ดีในสังคม ตลอดจนต้องวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จากการศึกษาข้อมูลเชิงสำรวจของคณะผู้วิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรน ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (ทับทิม สุขพิน และคณะ : 2561)¹ นั้นพบว่าเทศบาลตำบลม่วงยายนั้นมียุทธศาสตร์ในการสนับสนุนให้ชุมชนมีการพัฒนา (1) การบริหาร : ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น คณะกรรมการชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสนใจในการพัฒนาพื้นที่จุดผ่อนปรนอย่างจริงจัง (2) ด้านเศรษฐกิจ : มีการลงทุนจากภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ อีกทั้งยังความต้องการการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และการค้าชายแดนของชุมชนในพื้นที่ที่อยู่ในระดับสูง โดยได้มีการวางแผนการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนา ดังนั้นเพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวได้มีการพัฒนาให้เกิดรายได้และเป็นการขยายเศรษฐกิจในชุมชนมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการค้าและเศรษฐกิจซึ่งจะเป็นบ่อเกิดรายได้ให้แก่คนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ฉะนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พร้อมทั้งจะได้มีการเสนอแนวทางให้ชุมชนได้มีแผนยุทธศาสตร์นำไปใช้ในการพัฒนาเพื่อสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจนก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางต่อไปในอนาคต รวมทั้งเพื่อสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้านได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

1.2.2 เพื่อศึกษานวัตกรรมการบริหารจัดการชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

¹ ทับทิม สุขพิน และคณะ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรนตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย, (รายงานการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรนตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย), เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2561, 101 – 115.

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และศึกษาการบริหารจัดการชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย รวมถึงนำการบริหารจัดการชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่

ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

ประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา

ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

สิงหาคม 2563 - สิงหาคม 2564

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาด้านการบริหารจัดการชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus groups discussion) ด้วยเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ก่อนมีการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

2. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. เก็บรวบรวมข้อมูลที่สำนักงานเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การสัมภาษณ์สอบถามถึงประเด็นภารกิจ 7 ด้าน คือ อำนาจหน้าที่ บุคลากร งบประมาณ สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการงาน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การเลือกประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คณะผู้วิจัยได้ทำการเลือกประชากรที่เป็นบุคคลที่เป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ลำดับที่	ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	จำนวน (คน)
1	นายกเทศมนตรี	1
2	รองนายกเทศมนตรี	2
3	ปลัดเทศบาลตำบลม่วงยาย	1
4	นักวิเคราะห์แผนและนโยบาย	1
5	นักพัฒนาชุมชน	1
6	ผู้ใหญ่บ้าน	9
7	ประชาชนในชุมชน	15
รวมทั้งสิ้น		30

ขั้นตอนการดำเนินการตามเทคนิคของกระบวนการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ตั้งแต่อดีตจนถึงสถานการณ์ปัจจุบัน
2. การสำรวจพื้นที่อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเป็นพื้นฐานของข้อมูลในการดำเนินการวิจัยขั้นตอนต่อไป
3. การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบแบบกึ่งมีโครงสร้าง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่โดยอาศัยวิธีการดังต่อไปนี้
  - 4.1 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation)
  - 4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus groups discussion)
5. การประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษา โดยการประมวลผลการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก
6. การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาตลอดจนดำเนินงานต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงข้อมูลศักยภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

1.5.2 ทราบถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

2. สรุปผลการวิจัย

2.1 การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอยาง่าง จังหวัดเชียงราย

เทศบาลตำบลม่วงยาย จังหวัดเชียงรายให้ความสำคัญกับภารกิจอำนาจหน้าที่ที่บำรุงส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นต้องครอบคลุมรอบด้าน การพัฒนาการท่องเที่ยวยังมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการคุ้มครองดูแลโบราณสถาน ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยายมีทรัพยากรการท่องเที่ยวและแหล่งที่มีศักยภาพจำนวนมาก เช่น เมืองโบราณดงเวียงแก่น อ่างเก็บน้ำวอพระเจ้าทองดีบ วัดยาย ถ้ำห้วยจ้อ น้ำออกฮู สวนสาธารณะแก่งผาได และแก่งก้อนคำ เป็นต้น

การวิเคราะห์การจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT)

การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพการณ์พัฒนาในปัจจุบัน และโอกาสในการพัฒนาในอนาคตของท้องถิ่น เป็นการประเมินถึงโอกาส และภัยคุกคามหรือข้อจำกัดอันเป็นสถานะแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของท้องถิ่น อันเป็นสถานะแวดล้อมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้เทคนิคการ SWOT Analysis (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) เพื่อพิจารณาศักยภาพการพัฒนาของแต่ละยุทธศาสตร์ในแต่ละด้าน ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths = S)

1. เทศบาลตำบลม่วงยาย มีโครงสร้างกรอบอัตรากำลังบุคลากรที่ชัดเจน ครอบคลุมอำนาจหน้าที่ตามภารกิจ และสามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอน
2. เทศบาลตำบลม่วงยาย มีรายได้จากเงินอุดหนุน และรายได้จากการจัดเก็บภาษีเป็นของตนเอง ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน
3. เทศบาลตำบลม่วงยาย มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กำหนดอำนาจหน้าที่และภารกิจของเทศบาลไว้ชัดเจน ตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2498
4. สภาพเทศบาลตำบลม่วงยายสามารถออกข้อบัญญัติได้เองภายใต้กรอบของกฎหมาย
5. ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดนโยบายได้เองภายใต้กรอบของกฎหมาย
6. ผู้บริหารท้องถิ่นสามารถจัดสรรงบประมาณแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้โดยตรง
7. เทศบาลตำบลม่วงยาย มีแผนพัฒนาที่ชัดเจน และมีการบูรณาการจัดทำแผน การทำงานร่วมกับหน่วยงานหรือส่วนราชการอื่น
8. เทศบาลตำบลม่วงยาย มีการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานที่ทันสมัย และเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

อีกทั้งยังมีพบจุดแข็งของการพัฒนาในพื้นที่คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่จุดผ่อนปรนของตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย พบได้ว่าการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรนยังขาดการสนับสนุนจากภาคส่วนของรัฐอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาดในบริเวณพื้นที่จุดผ่อนปรนซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม สาเหตุสำคัญ คือ ปัจจัยด้านอาชีพพื้นฐานของประชาชนทางการเกษตรที่สามารถสร้างรายได้และความเป็นอยู่ที่ดี ยังคงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาในพื้นที่มากกว่าการประกอบอาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่จุดผ่อนปรนตำบลม่วงยาย ซึ่งพิจารณาได้จากความต้องการการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนของชุมชนในพื้นที่ที่อยู่ในระดับสูงเพื่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น โดยนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาเพื่อเป็นจุดขายและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น ดังนี้

1. อาชีพปลูกส้มโอเวียงแก่น ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนให้มีมาตรฐานสากลเพื่อส่งออกได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทั้งพื้นที่ตำบลม่วงยาย

2. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงพื้นที่จุดผ่อนปรน คือ

2.1 แก่งผาได ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านห้วยลึก มีพื้นที่ประมาณ 17 ไร่ เป็นสวนสาธารณะพักผ่อนหย่อนใจ มองเห็นธรรมชาติที่สวยงาม มีโชดหินที่ไหลผ่านแม่น้ำ มีอากาศที่บริสุทธิ์มองเห็นฝั่งตรงข้ามแม่น้ำโขง คือ สาธารณะรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.2 เมืองดงโบราณเวียงแก่น ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านม่วง ปัจจุบันได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานในลักษณะเมืองโบราณ ตั้งอยู่บนเนินสูงราว 30- 35 เมตร เนื้อที่ประมาณ 286 ไร่ เป็นพื้นที่ป่ารกทึบ มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ สมุนไพร และสัตว์ป่า

2.3 อ่างเก็บน้ำวอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านยายเหนือ เป็นแหล่งเก็บน้ำทางธรรมชาติ เป็นเส้นทางต้นน้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรตำบลม่วงยายและตำบลใกล้เคียง

2.4 ประเพณีปีใหม่ม้ง จัดที่ บ้านไทยสามัคคี บ้านไทยเจริญ บ้านไทยสมบูรณ์ ตำบลม่วงยาย โดยชาวบ้านในหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี จัดประมาณเดือนธันวาคม หรือแล้วแต่การดูดาวของชนเผ่า มีการแสดงและการละเล่นของชนเผ่าม้ง เช่น การแต่งกายที่สวยงาม การโยนลูกช่วง เป็นต้น

2.5 ถ้ำห้วยจ้อ ถ้ำห้วยหิน ถ้ำผาบู่ ถ้ำผาช่องไทร ตั้งอยู่ที่ตำบลม่วงยาย อยู่ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 10 กิโลเมตร ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางธรรมชาติ

2.6 หลวงพ่อทิพย์ วัดยาย ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงยาย เป็นพระพุทธรูปที่ชาวตำบลม่วงยายและอำเภอเวียงแก่นให้ความเคารพนับถือ เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์และสงฆ์หลวงพ่อทิพย์ โดยจัดในวันที่ 15 เมษายนของทุกปี มีการสงฆ์หลวงพ่อทิพย์ ประกวตขบวนแห่ และรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เป็นต้น

3. การขนส่งทางน้ำและการค้าชายแดนระหว่างประเทศ มีความโดดเด่นด้านภูมิรัฐศาสตร์แต่ยังขาดการพัฒนาทางกายภาพ โดยเฉพาะสภาพพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

เพื่อส่งเสริมธุรกิจการค้าขายในพื้นที่จุดผ่อนปรน รวมไปถึงการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยในการขนส่งทางน้ำให้ดีขึ้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรน ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรน ตามผลการศึกษาใน 3 ประเด็น คือ ด้านความร่วมมือในการบริหารจัดการพื้นที่ ด้านการท่องเที่ยวและการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจและการค้าขายแดน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านความร่วมมือในการบริหารจัดการพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่จุดผ่อนปรนควรมีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาค และกำหนดให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่จุดผ่อนปรนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ควรกำหนดบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม เช่น กำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารและพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรการและแนวปฏิบัติ

1. ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรนช่วยเหลืออย่างจริงจัง

2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรนช่วยเหลือร่วมกับภาครัฐ

3. เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความต้องการพัฒนาพื้นที่จุดผ่อนปรนช่วยเหลือกับภาคส่วนอื่นได้

4. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการบริหารและการพัฒนาระหว่างราชการส่วนจังหวัดและอำเภอกับเทศบาลตำบลม่วงยาย

5. เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้ชุมชนมีการพัฒนา

2. ด้านการท่องเที่ยวและการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพชุมชนจากฐานทุนทางสังคมที่มีอยู่ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของแต่ละหมู่บ้านแต่ละชุมชนให้มีความโดดเด่น หรือ ส่งเสริมผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนให้มีมาตรฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวหรือ พัฒนาสวนหรือไร่ผลิตผลทางการเกษตรให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาจะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

มาตรการและแนวปฏิบัติ

1. งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐมีความพร้อมในการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรนช่วยเหลือ

2. ผู้บริหารภาครัฐและผู้นำชุมชนใช้หลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดอ่อนปรนห้วยลึก

3. หน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประชาชน ภาคเอกชน ต้องมีการวางแผนการพัฒนาพื้นที่จุดอ่อนปรน

4. ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น คณะกรรมการชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความใส่ใจในการพัฒนาพื้นที่จุดอ่อนปรนอย่างจริงจัง

5. มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารและพัฒนาพื้นที่จุดอ่อนปรนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

3. ด้านเศรษฐกิจและการค้าขายแดน ส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ด้วยการทบทวนและวิเคราะห์ทุนของชุมชนที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านของตำบลม่วงยาย เพื่อสร้างศักยภาพให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคสังคม เพื่อให้เกิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดตลาดหรือการแสวงหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นเพื่อให้ความยั่งยืน เพราะจะมีผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานของตลาดมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การสร้างรายได้ให้ชุมชนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

มาตรการและแนวปฏิบัติ

1. ปรับปรุงสภาพพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการค้าขายสินค้าอย่างเหมาะสม

2. ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมของประชาชนในพื้นที่จุดอ่อนปรนห้วยลึกให้สามารถสร้างรายได้และความเป็นอยู่ที่ดี

3. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นถึงมหรรมขายสินค้าทางการเกษตรหรือสินค้าประเภทอื่นที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

4. พัฒนาศักยภาพชุมชน ผู้ประกอบการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

5. รวบรวม จัดการ พัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรมทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดอ่อนปรน : ด้านเศรษฐกิจ อย่างเป็นระบบ โดยการสร้างเครือข่ายและจัดทำฐานข้อมูลกลางสำหรับใช้ในการเผยแพร่องค์ความรู้ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ สมศักดิ์ มกรมณเตียร (2557)² ศึกษาเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงรายและเพื่อประเมินยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

² สมศักดิ์ มกรมณเตียร, การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า, (เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2557), 75-85.

ท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่าศักยภาพชุมชน เป้าหมายและหลักการจัดการองค์กร การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการ การควบคุมและนักท่องเที่ยวส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า ได้ 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูชี้ฟ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 2) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมอาชีพและการสร้างรายได้แก่ชุมชน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้เป็นมืออาชีพ 4) ยุทธศาสตร์การสร้างระบบการประชาสัมพันธ์ และ 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนา ระบบการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

จุดอ่อน (Weakness = W)

1. ที่ตั้งของเขตเทศบาลตำบลม่วงยาย ไม่มีพื้นที่อุตสาหกรรมและการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ทำให้การจัดเก็บรายได้มีน้อย
2. ขาดความต่อเนื่องในการบริหารงานเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ขาดเสถียรภาพทางการเมือง
3. ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนมีสูงต่อเทศบาลในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแต่เทศบาลตำบลม่วงยายตอบสนองได้น้อย
4. งบประมาณด้านบริการสาธารณะที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่สามารถตอบสนองความต้องการปัจจัยพื้นฐานของ อปท. ได้อย่างเพียงพอ

โอกาส (Opportunity = O)

1. เทศบาลตำบลม่วงยายมีพื้นที่และแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถทำการเกษตรกรรมและผลิตพืชผลทางการเกษตรได้สูง
2. แผนยุทธศาสตร์จังหวัด กลุ่มจังหวัด และระดับชาติเอื้อหนุนต่อการพัฒนาท้องถิ่น
3. นโยบายภาครัฐเอื้อในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
4. กฎหมายกระจายอำนาจ เอื้อต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลม่วงยาย
5. มีศาสนสถานจำนวนมากในพื้นที่ ซึ่งสามารถพัฒนาเสริมสร้างความพร้อมให้เป็นแหล่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและประชาชนในตำบลม่วงยาย
6. มีเส้นทางคมนาคมหลายเส้นทางทำให้สามารถจะพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้
7. มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ซึ่งสามารถพัฒนาได้อีกมาก
8. มีชายแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และมีจุดผ่อนปรนการค้าในพื้นที่

อุปสรรค (Threat = T)

1. งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น
2. รัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาประเทศบ่อย ส่งผลให้ท้องถิ่นต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายตามไปด้วย
3. ปัญหาการเมืองระดับประเทศยังไม่มีเสถียรภาพ ยังมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้นโยบายการพัฒนาท้องถิ่นไม่ชัดเจน
4. การเมืองเข้ามามีบทบาทต่อการบริหารจัดการมากขึ้น
5. ระเบียบ ข้อกฎหมาย จำกัดอำนาจหน้าที่บางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น
6. อำนาจหน้าที่ตามแผนการกระจายอำนาจบางภารกิจยังไม่มี ความชัดเจน
7. รัฐบาลถ่ายโอนภารกิจให้ท้องถิ่นมากขึ้น แต่ไม่จัดสรรบุคลากรและงบประมาณให้ท้องถิ่นบริหารงานได้อย่างเต็มที่
8. การให้ความอิสระเทศบาลตำบลตำบลจากส่วนกลางยังไม่เต็มที่ ยังต้องอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมดูแลจากส่วนภูมิภาค
9. การจัดเก็บระบบฐานข้อมูลยังอ้างอิงจากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

10. ปัญหาด้านเศรษฐกิจภายในประเทศเกิดการชะลอตัว

2.2 ศึกษาการบริหารจัดการชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

การศึกษาพบว่า แนวทางการดำเนินงานและพัฒนาร่วมกับชุมชนการดำเนินงานของกลุ่มอาสาสมัครและกลุ่มผู้นำในชุมชนเริ่มจากการหาเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน จนได้ข้อตกลงร่วมกันว่าจะร่วมกันสร้างจิตสำนึกและความสามัคคีของชุมชนในการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตที่มีคุณภาพ ร่วมกับฟื้นฟู อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและการเป็นตลาดแลกเปลี่ยนสินค้า สืบสานเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชนและถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมเป็น 8 ขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ทำให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานและบริบทของชุมชน สร้างความคุ้นเคยกับคนภายในชุมชน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเชียงราย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนอยู่ติดแม่น้ำโขงชายแดนประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นตำบลอันเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเวียงแก่น อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงราย ระยะทาง 150 กิโลเมตร ที่ตั้งสำนักงานเทศบาลตำบลม่วงยายอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเวียง

แก่นระยะทาง 200 เมตร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้จาก นักพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลม่วงยาย ที่ได้ให้ข้อมูลไว้ดังต่อไปนี้

พื้นที่รับผิดชอบ

พื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 69.57 ตารางกิโลเมตร หรือ 43,481.25 ไร่

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับแขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลท่าข้าม อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหล่ายงาว อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศพื้นที่รับผิดชอบเทศบาลตำบลม่วงยาย ด้านทิศตะวันออก เป็นภูเขาสูง พื้นที่ด้านทิศตะวันตกเป็นที่ดอนและที่ราบติดแม่น้ำโขงและน้ำแม่งาว

ประชากร

ข้อมูลเมื่อ มีนาคม พ.ศ. 2564 ตำบลม่วงยายมีประชากร จำนวน 7,931 คน แยกเป็นชาย 3,994 คน เป็นหญิง 3,937 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,037 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลม่วงยาย: ข้อมูลออนไลน์)³

2. การจัดกิจกรรมชุมชนหรือการจัดการพูดคุยกลุ่มย่อย

หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการตั้งนี้การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการ จัดการการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยว โดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

3. ค้นหาชาวชุมชนที่มีความสนใจในการทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และปรับปรุงอาคารสถานที่ในชุมชน

ผลการศึกษาข้างต้นพบว่า มีการดำเนินงานโดยเน้นการให้ชุมชนได้มีความคิดพื้นฐานที่ว่าความอยู่รอดของชุมชนขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน คนในชุมชน มีความเชื่อมโยงผูกพันกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน

³ สำนักงานเทศบาลตำบลม่วงยาย, “ข้อมูลบริบทพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย,” 2564, <http://tambonmuangyai.go.th/main.php?id=1>, สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2564.

เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน สร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน ในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในการจัดการ ทรัพยากร สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สร้างความร่วมมือของ หน่วยงานในการทำงานเป็นพันธมิตร ร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ค้นหาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์และปรับปรุง อาคารสถานที่

ผลการศึกษานี้พบว่า การดำเนินงานนั้นให้ชุมชนได้มีการนำเสนอวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้ชุมชน สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมโดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้าง ความภาคภูมิใจให้กับคน ในชุมชนในการนำเสนอ “ของดี” ชุมชนให้คนภายนอกได้รับรู้ ทำให้ เกิดการสืบค้น ถ่ายทอด และฟื้นฟู วัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ชุมชนมีการบริหารจัดการและ ร่วมกันกำหนดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการ เรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ตลอดจนมีแนวทางปฏิบัติตัวสำหรับ นักท่องเที่ยวการที่มีนักท่องเที่ยวสนใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมคน ท้องถิ่นเป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิด ความภาคภูมิใจและมีชีวิตชีวาในการนำเสนอข้อมูล สามารถสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมให้กับนักท่องเที่ยว ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตน ทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังเห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง

5. ดำเนินการเรื่องการอนุรักษ์และปรับปรุงอาคาร ตลาด ตลอดจนสถานที่ แหล่งท่องเที่ยว

พบว่า การทำงานทั้งระบบเพื่อใช้การท่องเที่ยวมาเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจให้ มีการกระจายรายได้มากขึ้น เน้นการเชิดชูทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น กระตุ้นจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นโจทย์ในการทำงานร่วมกัน ดังนั้นจึงมีกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยยกระดับให้การท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อชุมชน 5 กลยุทธ์ สำคัญ ดังนี้

5.1 การพัฒนาคนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการ พัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้

5.2 การเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้าใจตัวเองว่ามีดี อะไรและต่อยอดนำเสนอจากทรัพยากรที่มี ไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งใหม่ๆ ที่อาจจะไม่ใช่ อัตลักษณ์ของท้องถิ่น

5.3 การตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อแสวงหาตลาดนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน และสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวโดยไม่เสียอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนั้น เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการนำเที่ยว ให้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมเพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าเส้นทางการท่องเที่ยว

5.4 การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้และประสบการณ์ร่วมกันเพื่อทำงานเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งได้ในระยะยาว โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนเสมอไป

5.5 การประเมินผลด้วยตัวชี้วัดความสุขของชุมชนและนักท่องเที่ยวเนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการ

พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ ดังนั้นตัวชี้วัดความสำเร็จจึงไม่ใช่เพียงรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น แต่เป็นความอยู่ดีมีสุขในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเป็นการแลกเปลี่ยนของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนที่เท่าเทียม มีความสุขร่วมกัน

6. การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาชั้นพบว่า ในระดับนโยบายโดยคณะกรรมการทำงานของชุมชนได้มีการนำให้มีการดำเนินตามนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ(ท.ท.ช.) ซึ่งทำหน้าที่ดูแลนโยบายการท่องเที่ยวในระดับประเทศทั้งหมด ได้แต่งตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและติดตามแผนยุทธศาสตร์ CBT Thailand ดังนี้

ระดับปฏิบัติ

คณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ร่วมกันขับเคลื่อนสนับสนุนการพัฒนาให้เป็นไปตามแนวทางในแผนยุทธศาสตร์ CBT Thailand ซึ่งจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานในชุมชนที่มาจากประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ภายหลัง

ระดับพื้นที่

ในระดับพื้นที่ในแต่ละเขตพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทยจะมีคณะทำงานประชารัฐขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนประจำเขต ซึ่งมีองค์ประกอบครอบคลุมภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการและภาคประชาชนในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนดังกล่าวให้เป็นไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ตามความเชื่อมโยงในเขตพื้นที่ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

7. แนวทางความปลอดภัยด้านสุขอนามัย

จากการศึกษาพบว่า ในการสร้างแนวทางด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย นั้น ได้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานเบื้องต้นของสถานประกอบ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงานโครงการแนวทางการปลอดภัยด้านสุขอนามัย (Amazing Thailand Safety & Health Administration) ตามที่การท่องเที่ยวและการกีฬาแห่งประเทศไทย ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทย ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งนักวิเคราะห์แผนและนโยบาย และนักพัฒนาชุมชน ร่วมกันกับนายกเทศมนตรี

เทศบาลตำบลม่วงยาย และปลัดของเทศบาลตำบลม่วงยาย ได้ให้ข้อมูลในที่จะกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

มาตรฐานเบื้องต้นของทุกสถานประกอบการ

1. สุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอยู่ในอาคาร

ทำความสะอาดอาคาร บริเวณโดยรอบ และบริเวณที่อาจมีการปนเปื้อนหรือบริเวณที่มีการสัมผัสบ่อย ๆ ด้วยน้ำยาทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เช่น พื้น ผนัง ประตู กลอนหรือลูกบิดประตู ราวจับหรือราวบันได จุดประชาสัมพันธ์ จุดชำระเงิน สวิตซ์ไฟ ปุ่มกด ลิฟต์ รีโมท เป็นต้น

2. การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค

2.1 เตรียมเจลล้างมือที่มีแอลกอฮอล์อย่างน้อย 70% ขึ้นไป ไว้ในบริเวณพื้นที่ส่วนกลาง เช่น จุดประชาสัมพันธ์ ประตูทางเข้าออก หรือหน้าลิฟท์ เป็นต้น

2.2 บริเวณอ่างล้างมือและห้องส้วมต้องสะอาด และจัดให้มีสบู่ล้างมืออย่างเพียงพอ

2.3 จัดเตรียมอุปกรณ์น้ำยาทำความสะอาดอาคาร อุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ เช่น น้ำยา ทำความสะอาดพื้น น้ำยาล้างห้องน้ำและเหล็กคีบด้ามยาวสำหรับเก็บขยะมูลฝอย เป็นต้น

3. การป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

3.1 ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงต่อการรับสัมผัส เช่น พนักงานต้อนรับ พนักงานประชาสัมพันธ์ พนักงานยกกระเป๋า ลูกค้าสัมพันธ์ รวมถึงพนักงานทำความสะอาด เป็นต้น ต้องมีการป้องกันตนเอง โดยใส่หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย ทำความสะอาดมืออย่างสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น และพนักงานทำความสะอาด ต้องสวมถุงมือขณะปฏิบัติงาน

3.2 หากผู้ปฏิบัติงานมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม เจ็บคอ มีน้ำมูก เหนื่อยหอบ ให้หยุดพักงาน

8. การจัดทำแผนที่การท่องเที่ยวในชุมชนเขตเทศบาลตำบลม่วงยาย

ที่ตั้งหมู่บ้าน แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวพื้นที่รับผิดชอบเทศบาลตำบลม่วงยาย ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ แก่งก้อนคำ แก่งผาไค เมืองโบราณดงเวียงแก่น ท่าเรือห้วยลึก สำนักสงฆ์พระธาตุสี่สองเมือง เป็นต้น

3. สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

3.1 การศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

การศึกษาพบว่า จุดแข็ง คือ เทศบาลตำบลม่วงยาย มีโครงสร้างกรอบอัตรากำลังบุคลากรที่ชัดเจน ครอบคลุมอำนาจหน้าที่ตามภารกิจ และสามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้

ตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอน และในพื้นที่ดังกล่าวมีทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนา เพื่อเป็นจุดขายและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น ดังนี้

1. อาชีพปลูกส้มโอเวียงแก่น ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ให้มีมาตรฐานสากลเพื่อส่งออกได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทั้งพื้นที่ตำบลม่วงยาย

2. การมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวได้แก่ คือ แก่งผาโต เมืองดงโบราณเวียงแก่น อ่างเก็บน้ำว่อง ประเพณีปีใหม่ม้ง ถ้ำห้วยจ้อ ถ้ำห้วยหิน ถ้ำผาปู่ ถ้ำผาช่องไทร หลวงพ่อทิพย์ วัดยาย เป็นต้น

3. ด้านการท่องเที่ยวและการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพชุมชน จากฐานทุนทางสังคมที่มีอยู่ และการจัดการของชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนได้

4. ด้านเศรษฐกิจและการค้าขายแดน ส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ด้วยการ ทบทวนและวิเคราะห์ทุนของชุมชนที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านของตำบลม่วงยาย เพื่อสร้างศักยภาพให้ เกิดการลงทุนของภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคสังคม เพื่อให้เกิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ สามารถสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดตลาด หรือการแสวงหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นเพื่อให้ความยั่งยืน เพราะ จะมีผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานของตลาดมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่ การสร้างรายได้ให้ชุมชนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ อติเรก พันเขียน (2557)⁴ ศึกษาเรื่อง การยอมรับ ความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องและปัจจัย ความสำเร็จในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนในจังหวัดตาก พบว่าการยอมรับต่อการพัฒนา ภาพรวมผู้เกี่ยวข้องเห็นว่าเป็นประโยชน์และควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นโดยเร็ว แต่บางส่วนควรมีการ ให้ข้อมูลและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และความคาดหวังต่อการพัฒนา นั้นคาดว่า ให้มีการลงทุนการค้ามากขึ้น การผลักดันพื้นที่ที่มีความพร้อมไม่ว่ารูปแบบใดก่อน การได้รับ สิทธิประโยชน์ คุณภาพชีวิต ความมั่นคงในการทำงานและในชีวิต การจับจองที่ดินทำกิน บริการสาธารณสุข สาธารณูปโภค การศึกษา แรงงาน อาชีพ ค่าแรงและสวัสดิการต่างๆ และ ความคาดหวังให้มีหน่วยงานบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษของตนเองโดยเฉพาะ ส่วนปัจจัย ความสำเร็จ ได้แก่ การสนับสนุนจากรัฐบาล การปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐและการ ปรับปรุงกฎหมาย ปัญหาความขัดแย้ง การบริหารจัดการ ศักยภาพของพื้นที่และมีส่วนร่วม ร่วมของประชาชน

จุดอ่อน พบว่าจุดอ่อนของเทศบาลตำบลม่วงยายนั้นพบว่า ไม่มีพื้นที่อุตสาหกรรม และการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้การจัดเก็บรายได้มีน้อยและส่งผลกระทบต่อ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนได้อย่างเต็มที่

⁴ อติเรก พันเขียน, “การยอมรับ ความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ ชายแดนในจังหวัดตาก,” *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ* 4, ฉ.6 (มกราคม - มิถุนายน 2557).

โอกาส เทศบาลตำบลม่วงยายมีปัจจัยด้านโอกาสที่สำคัญในการพัฒนาในเขตพื้นที่ดังกล่าวให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ดียิ่งขึ้น คือ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ซึ่งสามารถพัฒนาได้อีกมาก ในพื้นที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถทำการเกษตรกรรมและผลิตพืชผลทางการเกษตรได้สูง มีแผนยุทธศาสตร์จังหวัด กลุ่มจังหวัด และระดับชาติเอื้อหนุนต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการในพื้นที่ได้ด้วยตนเอง และมีเส้นทางคมนาคมหลายเส้นทางทำให้สามารถจะพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้

ปัญหา การศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลม่วงยายนั้นงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น การจัดเก็บระบบฐานข้อมูลยังไม่มี ความจริงจึง ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ปัญหาด้านเศรษฐกิจภายในประเทศเกิดการชะลอตัว อันเนื่องจากสถานการณ์ปัญหาการเกิดโรคระบาดโควิด -19 ที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ รวมถึงการการติดต่อประสานงานถูกชะลอตัวในการพัฒนาในเขตพื้นที่

3.2 การศึกษาการบริหารจัดการชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่ เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

การศึกษาพบว่า การศึกษาการบริหารจัดการชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย นั้นเพื่อให้แนวทางการดำเนินงานและพัฒนาร่วมกับชุมชนการดำเนินงานของกลุ่มอาสาสมัครและกลุ่มผู้นำในชุมชน เริ่มจากการหาเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน จนได้ข้อตกลงร่วมกันว่าจะร่วมกันสร้างจิตสำนึกและความสามัคคีของชุมชนในการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตที่มีคุณภาพ ร่วมกับฟื้นฟู อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและการเป็นตลาดแลกเปลี่ยนสินค้า สืบสานเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนน่าโง่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญของพื้นที่ โดยมีการออกแบบรูปแบบและร่วมกิจกรรมภายในชุมชนสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเป็น 8 ขั้นตอน เพื่อให้มีผลต่อการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
2. การจัดกิจกรรมชุมชนหรือการจัดการพูดคุยกลุ่มย่อย
3. ค้นหาชาวชุมชนที่มีความสนใจในการทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และปรับปรุงอาคารสถานที่ในชุมชน
4. ค้นหาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์และปรับปรุงอาคารสถานที่
5. ดำเนินการเรื่องการอนุรักษ์และปรับปรุงอาคาร ตลาด ตลอดจนสถานที่แหล่งท่องเที่ยว
6. การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่ เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการเน้นให้มีส่วนร่วมของชุมชน

ในการปฏิบัติงาน การดำเนินงานดังกล่าวเหมือนกันกับ สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ (2551: 39)⁵ ที่ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรว่า เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

7. แนวทางความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในแหล่งที่ท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลม่วงยาย ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับกิจการด้านการท่องเที่ยว⁶

8. การจัดทำแผนที่การท่องเที่ยวในชุมชน

9. การติดตามและประเมินผล

ซึ่งการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ได้เป็นไปตามที่ ดรชนี เอมพันธุ์(2550)⁷ และการศึกษาของ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547)⁸ ที่ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่ชุมชนมีการดำเนินการเองนับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการและการติดตามผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน และเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาดังกล่าว เหมือนกันกับการศึกษาชื่อเรื่องกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมาของ เจนจิรา อักษรพิมพ์ (2560)⁹ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดและ นำเสนอกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อความยั่งยืนในอนาคต การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการออกแบบการวิจัยจากกระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม(Constructivism) ด้วยยุทธศาสตร์การสร้างทฤษฎีฐานราก(Grounded Theory) พบว่า ความสามารถในการ

⁵ สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, *สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากร*, (กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์, 2551), 39.

⁶ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาแห่งประเทศไทย, “มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับกิจการด้านการท่องเที่ยว,”

https://thailandsha.com/file/Work%20Manual_for_the_Sanitation_and_Safety_Standard_Project_th.pdf, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2564.

⁷ ดรชนี เอมพันธุ์, *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550), 30-36.

⁸ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, *หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*, (กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547), 47-54.

⁹ เจนจิรา อักษรพิมพ์, “กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา,” *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 12, ๓.3 (ก.ย.-ธ.ค. 2560): 141-154.

จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่ากลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีผู้นำกลุ่มที่มีความมุ่งมั่น มีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจบริบทในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการสร้างความร่วมมือทั้งในระดับแนวตั้งและแนวนอน แต่เป็นเพียงการมีส่วนร่วมในระดับของการปฏิบัติ ยังขาดการสร้างความร่วมมือในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน นอกจากนี้กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีความสามารถในการใช้สื่อและช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายแต่หาอย่างไม่ต้องเนื่อง จากการศึกษาชี้พบว่าทุกกลุ่มมีแนวทางในการจัดสรรรายได้ที่เป็นธรรมแก่คนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ถึงแม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนอาจจะไม่มากพอต่อการดำรงแต่ชาวบ้านก็ยอมรับเรื่องการจัดการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนท่องเที่ยวตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเด่นของท้องถิ่นทั้งทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศิลปะการละเล่นพื้นเมืองที่สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมสร้างประสบการณ์ที่ดีกับชุมชน อาจส่งส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เป็นการเสริมสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจให้กับชุมชน

2. หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการดูแลทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. โครงการวิจัยในครั้งนี้เป็นารเริ่มต้นของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในตำบลม่วงยาย เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมที่แท้จริง อีกทั้งการศึกษาในครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต จึงควรมีการพัฒนาโครงการให้ต่อเนื่องต่อไป เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนต่าง ๆ ตามเส้นทางท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาแห่งประเทศไทย. “มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับกิจการด้านการท่องเที่ยว.”
https://thailandsha.com/file/Work%20Manual_for_the_Sanitation_and_Safety_Standard_Project_th.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2564.
- เจนจิรา อักษรพิมพ์. “กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา.” *วารสารวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยการณในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 12, ฉ.3 (ก.ย.-ธ.ค. 2560): 141-154.
- ดรรรชนี เอมพันธุ์. *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- ทับทิม สุขพิน และคณะ. *ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรนตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย*. (รายงานการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่จุดผ่อนปรนตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 2561, 101 – 115.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. *หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547.
- สำนักงานเทศบาลตำบลม่วงยาย. “ข้อมูลบริบทพื้นที่ของเทศบาลตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย.” 2564. <http://tambonmuangyai.go.th/main.php?id=1>. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2564.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. “แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566 – 2570).” 2564.
https://secretary.mots.go.th/strategy/more_news.php?cid=9 สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2563.
- สมศักดิ์ มกรมณเจียร. *การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้า*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2557.
- สันติชัย เอื้องงประสิทธิ์. *สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากร*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์, 2551.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. *แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย* (รายงานวิจัยแนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ บริเวณพื้นที่แดนของไทย).
https://www.itd.or.th/itd-data-center/policy-brief_guidelines-and-measures-economic-zones/. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564.

อดิเรก พันเขียน. “การยอมรับ ความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนในจังหวัดตาก.” วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ 4, ฉ.6 (มกราคม - มิถุนายน 2557).

